

Baharın gəlişini azsaylı xalqlar da təntənə ilə qeyd edirlər

Novruz Azərbaycan xalqının zəngin maddi və mədəni dəyərlərinin mühüm bir hissəsini özündə ehtiva edən mədəniyyət hadisəsidir. Ölkəmizdə yaşayan azsaylı xalqlar, o cümlədən Axıska türkləri də Novruz bayramını bizimlə birlikdə "hamımızın bayramıdır" deyə yüksək əhvali-ruhiyyə ilə qeyd edirlər. Odur ki, "Novruz"un tərkibi quruluşca mürəkkəb, məzmunca dərin və genişdir.

Xatırladaq ki, sovet lideri Stalin tərəfindən 1944-cü il noyabr ayının 14-də Axıska türkləri öz tarixi torpaqlarından yük vaqonlarına doldurularaq keçmiş SSRİ-nin müxtəlif ərazilərinə, xüsusən də Mərkəzi və Orta Asiya ölkələrinə sürgün olunublar. 1959-cu ildən etibarən onlar müxtəlif respublikalara köç ediblər. O cümlədən Gürcüstana və Azərbaycana gələnlər də çox olmuşdur. Onların Şəmkir, Quba, Xaçmaz, Saatlı, Sabirabad, Şabran və digər bölgələrdə toplum halında yaşadıkları məlumdur. Məmnunluq doğuran odur ki, Axıska türkləri yaşadıkları kənd və qəsəbələrdə yerli azərbaycanlı əhali ilə qaynayıb-qarışmış, daha səmimi, mehriban münasibət yaratmışlar. Onlar da elin, obanın xeyrində, şərində canyanğısı ilə iştirak edir, xalqımızın milli bayramlarında, Ramazan və Qurban bayramlarında, habelə Novruzda ailəlikcə böyük həvəslə bu bayramların iştirakçısına çevrilirlər.

Novruz çərşənbələri yaxınlaşdıqca bayram hazırlıqlarına başlanılır. Buraya ev-əşiyin, höyə-t-bacanın təmizlənməsi, bayram sovqatlarının və yeməklərinin hazırlanması və sairə daxildir. Azərbaycanlılarda olduğu kimi, axıskalı ailələrdə də bu adətlər var. Küsülülük barışla əvəzləndə sosial harmoniya bərpa olunur.

Yumurta döyüldürülməsi iki dünyanın - qışla yazın, soyuqla istinin mübarizəsini nümayiş etdirməkdir. "Toxum cücərtmək", "səməni qoymaq" təbiəti canlandırmaq, ona təsir etmək vasitəsi kimi anlaşılır.

"Qulaq falı" və ya "qapı pusmaq" yeniləşmənin məlumat səviyyəsini əks etdirir. Axıska türklərində Novruza aid olan bayram adətlərindən biri də müxtəlif şəkildə adlandırdıkları azərbaycanlı azyaşlılarla birlikdə icra etdikləri torba atmaqdır. Sonrakı dövrlərdə bəzi axıskalılar "torba atmağ"ı "qurşaq tutmaq" və ya şal

sallamaqla əvəzləmişlər.

Axıskalılar azərbaycanlı qonşu və qohumları kimi, müasir dövrün "torba atmaq" mədəniyyətində "dəsmal atmaq" və "papaq atmaq" kimi yeni vasitələrdən istifadə edirlər. Ənənəyə görə, papağı boş qaytarmaq olmaz. Novruzun papaq atmaq kimi dillər əzbəri olan bu adətini yerinə yetirən uşaqlar yetərincə öylənirlər.

Novruz Şərqi ölkələrini - Mərkəzi Asiya (Qazaxıstan, Sibir, Altay və Şimal-Qərbi Çin türkləri - uygurlar), Ön Asiya (Şərqi Anadolu, Zaqafqaziya, Cənubi Azərbaycan və Özbəkistan türkləri) və Şərqi Avropanı (qaqauzlar, Krım, Bolqariya, Yuqoslaviya, Kipr türkləri) əhatə edən coğrafiyada yaşayan türk xalqları və axıskalılar tərəfindən məzmun etibarilə eyni, şəkildə müxtəlif formada həyata keçirilir.

Novruz şənliklərində məktəblilər müxtəlif kompozisiyalarda səhnəciklər hazırlayırlar. "Özbək, tatar qırğız: bunlar bir soydur" mahnısı şənliyin ən yaddaqalan və insanları coşduran parçasıdır. Qaşıqda yumurta daşıma, kisə (çuval) geyinərək qaçma yarışı, bir-birini arxasında daşımaq kimi yarışlar və məclisə ağgəyimli, əliçiçəkli Bahar qızın gəlişi Axıska türklərinin iştirakı ilə təşkil edilən Novruz şənliklərinin ən gözəl çalarlarıdır.

Ölkəmizdə azsaylı xalqların böyük sevinc hissi ilə keçirdiyi Novruz mədəniyyətlərinin ortaq bir bayramıdır. Müasir dövrümüzün bu ortaq bayramı yaşamaq sevinci, bolluq, bərəkət və barış harmoniyalı olaraq ənənələşmişdir.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"